

Achtergrondinformatie Gebr. Kaan (GK 1)

(*Nolco Oosterhagen; uit: Perfinpost nr. 82, september 2007*)

De familie Kaan is afkomstig uit Terneuzen en woonde aan het einde van de 19e eeuw in het nabijgelegen Hoek. Vader Adriaan had er een barbierzaak, was kleermaker en verkocht naaimachines. Zijn zonen Frans en Mattheus namen de verkoop van de geïmporteerde naaimachines over (merk Ideaal) en breidden de zaak uit met de verkoop van rijwielen. Er werd veel geadverteerd met merken als Stoewers, Fongers, etc.

Dat adverteren was zeer noodzakelijk gezien het grote aantal mensen dat zich ook op deze nieuwe business had gestort.

(zie afb. 1)

Afb. 1 Advertentie Transvalia

De broers waren in Hoek ook zeer actief als het ging om organisatie en/of sponsoring van rijwielshows en wielerveesten.

In 1900 richtten de broers een vennootschap op met het doel het drijven van handel in rijwielen en naaimachines onder de naam **Firma gebroeders Kaan**.

Uit een advertentie in de Terneuzensche Courant van 12-03-1904 blijkt, dat de heren inmiddels ook zijn overgegaan tot de verkoop van **eigengemaakte fietsen**. Aanvankelijk onder de naam "Eerste Zuidnederlandsche Rijwielfabriek", wat later onder de naam **Transvalia Rijwielfabriek**. Beide vetgedrukte namen staan op de brief.

Zie afb. 2

TRANSVALIA RIJWIELFABRIEK FIRMA GEBR. KAAN — MIDDELBURG

TELEGR.-ADR.: GEKA
TELEFOON No. 81

DEN HEER G. LANDSMAN
RIJWIELHANDEL.
ROOSDAVEER, N.H.

Afb 2 Enveloppe Transvalia Rijwielafabriek

De merk/bedrijfsnaam Transvalia heeft alles te maken met de in 1899 uitgebroken Boerenoorlog in Zuid Afrika, waarbij de Nederlandse bevolking massaal achter de Boeren in Transvaal stond in hun strijd tegen de Britten. Op de populariteit van de boeren (en hun leider Paul Kruger) werd door de handel flink ingespeeld. Zo verkocht men Transvaalse boerenjongens ("geen Engelse"), kwamen er Krugerportemonnees en kon er nu ook gefietst worden op een "Transvalia". Het bedrijf heeft overigens ook andere merknamen gebruikt, waaronder GEKA (= **G**ebroeders **K**aan), eveneens op de enveloppe aanwezig!

In 1917 of 1919 (mijn bronnen spreken elkaar tegen) verhuisde de fabriek naar Middelburg, dus ruim voor de ingebruikname van de perforator. Die perforator heeft klaarblijkelijk ook de allesverwoestende brand van 1929 overleefd als we kijken naar de op dit moment bekende gebruikperiode (1926-1939).

In 1931 overleed Mattheus, nadat Frans al eerder was overleden. Diens zoons (A.D. en D.) namen de leiding over. Het bedrijf heeft WOII overleefd zo blijkt uit meldingen als "D. Kaan rijwielafabrikant" (1953/1954), "D. Kaan fabrikant" (1956/1957), "Firma Kaan-Callenfels, Transvalia Rijwielen, Middelburg" (1958), en tenslotte het verhuisbericht uit 1967: "de Firma Gebr. Kaan (nu in handen van C. Meliefste en J.H. Bergman) is van de Seisweg nr. 6 verhuisd naar nr. 139". Aangenomen mag worden dat de naoorlogse Transvalia nog maar een bescheiden omvang heeft gehad en in de jaren zeventig is opgehouden te bestaan.

Ik heb nog wat fotomateriaal toegevoegd. Zelf vind ik het heel bijzonder om niet alleen het fabrieksgebouw in Middelburg (voor de brand, afb. 3) maar ook de gebr. Kaan zelve te kunnen laten zien. (afb. 4)

Afbeelding 5 toont een foto van een aantal arbeiders van de fabriek, die laten zien hoe sterk een Transvalia wel niet was.

Bronvermelding

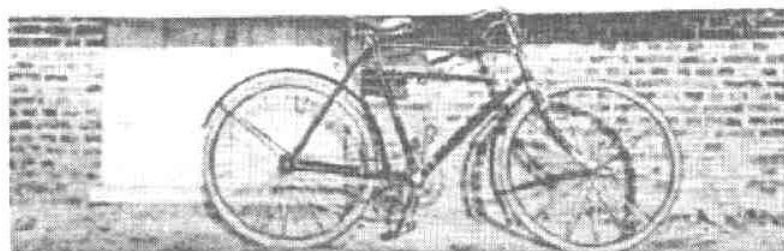
J. L. Platteel De vreugde die een fietsenfabriek op de Hoek Bracht (1995)
H. Kuner Transvalia, korte geschiedenis.

Afb. 3 Transvalia Rijwiefabriek Transvalia voor de brand in 1929

Afb. 4 De gebroeders Kaan, omstreeks 1910

Afb. 5 Hoe sterk is een Transvalia???

GK1 Fietsliefhebbers opgelet!

In de (oude) catalogus is vermeld dat GK1 zou kunnen staan voor Gebr. De Klerk, Middelburg. Zou, want er staat-naar nu blijkt-geen sterretje achter.

Uit de afgebeelde brief (afb. 2) is bij deze vastgesteld dat het hier gaat om de firma Gebr. Kaan, Middelburg.

De lijst met (brom)fietsbedrijven die met perfijs hebben gewerkt, kan dus worden uitgebreid met de Transvalia Rijwielfabriek.

